

die Rußen aus Griechenland, ihrem ersten historisch-bekannten Siege in Europa nach Italien, aus Italien nach Frankreich, aus Frankreich nach England, aus England nach Deutschland wanderten, von dort ihre Reise zu den Slaven und unter slavischem Schutze wieder zu den Griechen zurückgehe! *αγαθή δ' εστὶν ἡ δὲ βορραιοῖσι*. Dieser Kampf kostet der Menschheit keine Seufzer! keine Thränen! kein Brüberblut! er beurlundet den göttlichen Funken im Menschen! er tilgt das Niedrige aus dem Kopfe und Herzen, er bildet die Stefan-Borgia's in Rom zu Freunden der Mütter in Kopenhagen und der Sparges in Wien, und die Herder und Enkeln der von ihren Vorfahren ausgerotteten Polaben und Obotriten in Sachsen, zu Muffern der Humanität und des Kosmopolitismus. 6. Weder ein früherer, noch ein späterer, weder ein österreichischer, noch irgend ein fremder General hat sich des Gemüthes und Gedächtnisses der Südslaven so bemächtigt, als Leubon, der Philanthrop in Uniform. Der Serbe singt von ihm, von Orshova bis zum adriatischen Meere tragen mehrere Orte seinen Namen, und mit den Laibachern machte er schon als Obrist Bekanntschaft, ja mit dem Handelskaufe Weizenhüllen, dem Inhaber der damaligen Tuchfabrik zu Selo außer Laibach, sogar eine engere, für das ganze Land erfreuliche, deren heiliges Andenken im Herzen der Krainer nicht erlischt. Deus omen bene vertat!

B) Florian Sentimer, ein geborner Krainer aus Krainburg, studierte auf der hohen Schule zu Wien die Medicin, wurde Arzt, und machte als solcher unter Napoleons Heere den Zug nach Rußland im J. 1812 mit. Dort blieb er, selbst nach dem Rückzuge der Franzosen, und übte, die russische Sprache als geborner Slovenc leicht verstehend, seine Praxis aus. Im verfloßenen Jahre 1830 fiel er als ein Opfer seiner Pflicht, hinweggerafft von der furchtbaren Cholera zu Moskau. Erläuterungen. 1. Istina, Wahrheit, wahrlich. 2. Malnarzhizh, ein geborner Laibacher, zu Lima in Süd-Amerika reich geworden, starb vor wenigen Jahren zu Paris, nachdem er kurz bevor noch einmal seine Vaterstadt, Laibach, besuchte. 3. Baron Hallerstein, Augustin, Jesuit, seit 1730 beinahe durch ein halbes Jahrhundert Missionär und kaiserlicher Hofastronom zu Peking in China. 4. Pater Zherne, Christoph, aus der Vorstadt St. Peter zu Laibach, Franziskaner und Missionär in Egypten und den Nachbarländern, gestorben auf der Insel Sokotora, im arabischen Meere. 5. Baraga Friedrich, aus Treffen in Unterkrain, vollendete die juridischen Studien in Wien, wendete sich dann zur Theologie in Laibach, trat in die Seelsorge als Kaplan zuerst zu St. Martin bei Krainburg, dann zu Röttling, und schiffte sich am 1. December 1830 zu Havre in Frankreich als Missionär nach den vereinigten Staaten von Nordamerika ein. 6. Sedemgrajan, Siebenbürger: Sedemgrahsko, Siebenbürgen. 7. Turjak, Auerberg; Järsi, Maria Joseph, war in der zweiten Hälfte des 18ten Jahrhunderts Gouverneur in Siebenbürgen. 8. Baron Raigersfeld, Lucas, kaiserlich-österreichischer Gesandtschaftsrath zu London noch zu Anfang des 19ten Jahrhunderts. 9. Voglar, Carbonarius, ein geborner Oberkrainer aus Naklo, das ihm die Wasserleitung und andere milde Stiftungen verdankt, Leibarzt Peter des Großen, auch in den Kirchenangelegenheiten so bewandert, daß Peter ihn nach Rom schickte, um die Vereinigung der Griechen mit den Lateinern zu versuchen. 10. Higiska glava, geschickter Arzt; higisa, Gesundheit. 11. Katolizhiti, mit den Katholiken vereinigen. 12. Rodjak, rojak, hier: Anverwandter. 13. Imovit, wohlhabend, reich. 14. Van-Svitenija, Wiener Universität, deren medicinische Facultät durch Gerhard van Switen so berühmt wurde. 15. Smojstriti, die Magister- oder Doctorwürde verleihen, graduiren. 16. Na Sejno, nach Paris. 17. Baron Herberstein, Sigmund, österreichischer Gesandter zu Moskau um die Mitte des 16ten Jahrhunderts, und Geschichtschreiber Rußlands, ein geborner Wipbacher. 18. Letopis, Chronik, Annale. 19. Moskvizh, Moskovit, Polisch, Moskal, mit dem Nebengriffe des verachtenden Hasses, eigentlich nur die Einwohner der Stadt Moskva. 20. Kosak, nach Einigen soviel als Hircanus, ein Hircanier, einer aus Hircanien, in Asien: hircus, kosel. S.

**Govor grofa Leona Thuna ob sklepu splošnega avstrijskega katoliškega shoda (v četrtek 3. maja).** (Dalje in konec.)

*Ali razumete, gospóda moja, ta stavek, ali si ne mislite tukaj, da je v teh besedah ravno taki pomen, kakor v znanih besedah časopisa učiteljskega društva nad Anišo, o katerih je bilo govorjeno v deželnem zboru*

nad Anizo pa tudi v državnem zboru; stavek se pa glasi: „Nova šola — pri nas — naj nikar, kakor prejšna otrok ne izreja v kristjanje, marveč naj jih izreja v ljudi“. Ali razumete, kaj se to pravi? (Klici: žalibog, da!)

Gotovo, da si niso vsi, ki hvalijo in se potegujejo za novo šolo, v zavesti teh smotrov. A kdor globočeje gleda, ve, odkod izhaja ta misel in kam da mora pripeljati, in kdor tega ne vidi, ta živi v zaslepljenosti, in pomaga s tem, kar dela, smotrom podvetnikov, akoravno morda to ni njegov namen. Da, nekateri so še celo te misli, da s to napravo izvanredne zasluge za državno oblast pridobe. (Veselost.)

Kako pa pridemo mi v katoliških deželah Avstrije do vredbe takih šol? Ako ljudje imenovanega duha hočejo iz svojega napraviti take šole za svoje otroke, je to umevno. A ne takisto so take šole pri nas nastale. Pri nas so prišle sè splošnimi vredbami, postava jih je vpeljala. Postava je na jeden hip vse naše katoliške šole spreobrnila v brezverske imenovane verste. Kako se je to zgodilo? S državnim šolskim monopolom. Kako pa se je začel državni šolski monopol?

Začetek tega v nekaki meri lahko iščemo pri reformaciji; ta je namreč naredila deželnega kneza za najvišega škofa (*summus episcopus*) in po pravilu, da šola spada k cerkvi, je tudi on postal gospodar v šoli, ali namesto njega njegovi vradniki. Vendar se še celo v protestantovskih šolah ta misel ni precej popolnoma razvila, še tam so verske šole ostale dolgo časa pod nadzorstvom cerkvenih oblasti. Popolnoma jasno je bilo postavljeno pravilo državnega šolskega monopola še le ob času francoske prekucije, takrat namreč, ko je najhuje divjala. Tistega časa, l. 1793, je bilo, ko je jeden poslanec v zbornici (konventu) rekel: „Otroci obojega spola naj se na državne stroške skupaj izreajo pod sveto postavo jednakosti“ in Robespierre je to misel sprejel in terjal, da odgoja v prihodnje nima več biti prosta; Danton jo je sprejel in naravnost rekel: Otroci slišijo najprej ljudovladi in potem pa starišem. In na podlagi teh spodbudljejev je bil sestavljen osnutek postave tega zadržaja: Kdor odteguje svoje otroke javnemu poduku, temu naj se za ta čas, vzamejo državljanske pravice. Državni monopol ravnokar razglašen je bil v najtesnejši zvezi z najbolj surovim bogatajstvom, razglašen je bil v tistem času, ko je boginja pameti imela svoj slavnostni sprevod po ulicah Pariškega mesta.

Imenovani osnutek ni bil sprejet v postavo. Železna roka Napoleona ga je prehitela in zaterla bogotajno revolucijo. On je hodil svojo pot, in leta in leta je zdihovala Evropa, zdihovala so ljudstva v nji, tisti, ki so se l. 1793 prestrašili nad gospodarstvom v Franciji, so tega pozabili zaradi prigodkov, ki so se za njim veršili. A prekucija je po kertovo rila pod zemljo in naredila pota do vseh ljudstev. Vsi ljudje, ki so več ali manj zagazili v materialno smer in zaradi tega prišli ob

vero, ki je jedina pravo ravnilo v življenji, so se zoreli za take misli, ki so izvirale iz francoske revolucije, in ki so, pervikrat prikazavši se, svet tako prestrašile. In tako tedaj pride, da je prišla med ljudstvo misel državnega šolskega monopola, to misel ni vsililo razjarjeno ljudstvo v ljutem boji, ampak prišla je v dostojnejši obleki, na videz v obliki pravnih postav.

Tako smo tudi mi prišli do tega. Pri nas državna šola ni postala vsled zapletenih praktičnih razmer, kakor v Ameriki ali na Anglaškem i kaj še! ne zaradi tega, da ni bilo mogoče ustanoviti verskih šol zaradi dejanskih razmer, ampak zgolj iz učenostnih razlogov.

Najprej so rekli: Vednost je prosta, a za tem: državne službe so pristopne vsem brez razločka vere; na to pa je prišel izrek: šola je državna naprava, tedaj so vsi učitelji državni uradniki, tedaj so tudi vse učiteljske službe pristopne prosivcem, ne gledé na njih veroizpovedanje. Ako se danes pritožimo o zlegu, ki izhaja iz tega, odgovarjajo nam pa s paragrafi te postave.

Razlogov nihče ne ometuje, marveč — postave se ne sme nihče dotakniti. A, gospóda moja, katera postava je nedotakljiva? Le jedna je, to je božja postava, vse človeške postave so prenaredljive (wandelbar) in naime v vstavnih državah je prvotna misel, da so vse postave prenaredljive. In bile bi že prenarejene, ko bi ne bilo mnogo ljudi, ki niso iz hudobne volje, marveč iz zaslepnjenosti nezmožni spregledati, kam nas stvar pelje. Le jeden ni preslepljen pri vseh zmotnjavah sedanjega časa, in to je naš svet Oče, papež Pij IX. Tedaj je precej tačas, ko so se začenjale pri nas te obžalovalne postave, govoril o tem, obseg tega govora ne bomo pozabili, dasiravno teh besed ne navajamo.

Pri nas je pa vsled tega, kakor sem rekel, namreč vsled državnega šolskega monopola in brezverskega šolskega sistema, ki je bil vpeljan s pomočjo državnega šolskega monopola, splošno in redno nastopilo stanje, ki je vsi gledamo z globoko žalostjo, naime zaradi tega, ker smo nasproti njemu vsi, kakor da bi bili ohromeli. Ker je vsa administracija pri šoli postala birokratnični državni stroj, prihaja iz tega, da je z ozirom na šolsko posamezno delavnost oslavljen vpliv tistih, ki stvari vidijo z lastnimi očmi, in ki bi bili pred vsem poklicani, gledati na to, da šola stori svojo dolžnost. (Zaradi pomankanja nadzorstva se menda nova šola nima pritoževati, vprašanje je menda le to, kdo ima nadzorovati učitelja? Vr.)

Govornik pripoveduje po tem, da ni istina, da bi bili sv. Oče ukazali katoliški shod; marveč to misel so sprožili nekateri na Dunaj, papež so le pohvalili in odobrili to podvzetje, to pismo je bilo poslano že pred pol letom.

Tudi govori zoper očitane, kakor da bi katoliki bili tisti, ki vedo kale t. j. nemir delajo v državi, marveč dokazuje, da so katoliki pri svoji vesti dolžni, govoriti zoper take postave, ki s skepticizmom (versko dvomljivostjo) sejejo

nejevero med prosto ljudstvo, in s tem pa podkopujejo stebre, na katerih sloni red v državi, da, tudi država sama. — Pretresljive so potem besede, s katerim prerokuje propad modernemu šolstvu ne le zaradi materialnih žrtev, marveč zavolj škodljivosti postav za kerščansko izrejo, ko ljudstvo pride do te zavesti sklicaje se na Zveličarjeve besede: Gorje njim, ki pohujšajo ktereга malih, ki v mene verujejo. — K sklepu še pove, da so prvo misel za napravo katoliškega shoda sprožili v odborovi seji nadbratovščine sv. Mihaela tukaj (na Dunaji). Konečno pa želi govornik, da bi vse to, o čem se je govorilo in kar se zapisalo tudi v djanje stopilo zunaj po deželah. — Ta govor je globoko pretresel in presunil vso skupščino, in gotovo to učini tudi povsod, kjer se bere — pri prijateljih in neprijateljih. — Vsaka prestava je nekako podobna obrnjeni suknji, in ostane daleč za originalom. Zborovanje katoliškega shoda je prišlo tudi v posebni knjigi (nemški) na svitlo. — Načela v tem govoru navedena so neovergljiva, a v praksi je navadno vsaka postava taka, kakor se izpeljuje ali prav za prav: takošna, kakoršni so tisti, ki jo izpeljujejo. Prejšnja šolska postava se je imenovala »politische Schulverfassung«.

Verhovno načelo je bilo tudi to, kakor je v novi šolski postavi, namreč: »Šolstvo je državino«. — V »politische Schulverfassung« je postava skerbela za verski poduk, ukazovala verske vaje, tudi sedaj tega ne prepoveduje naravnost, največ je tedaj na tem (na šolski postavi), kakor se razlaga in izpeljuje. — Šolska postava je pa v tesni zvezi s postavodajo v drugih rečeh; kedar se spremene verske in druge postave, spremenila se bode tudi šolska postava v svojih verhovnih načelih, naj se že to imenuje »Schulkrach« ali kakor koli. Med tem naj pa vsakemu, vzlasti pa učitelju, kerščanska modrost in previdnost pravo pot kaže, da svoje duše ne pogubi, drugič pa tudi, da si v sedanjih okolišnih na glavo ne nakopava nepovoljnosti, katerih bi se s previdnostjo, ne da bi zatajil svoja načela, lahko ognil. Toliko prijateljem in neprijateljem v prevdarek in premislek.

## Dopisi in novice.

— *Okrajna učiteljska konferenca za Kamnik* bode 10. in 11. oktobra v šoli v Kamniku. Program: I. dan. 1. Konferencija se začneja in volita se dva zapisnikarja. 2. Naznanijo se ukazi in oglasi od dobe zadnje konference. 3. Nadzornikove opazke. 4. Kako se doseza šolsko obiskovanje, kar moč uredjeno (por. g. Zajec). 5. Podučevanje v spisji, kako se ima vravnati, da se doseže učni smoter (por. gđc. F. Verne). 6. O šolskih vertovih, kako se primerno vrede (por. g. Fr. Golmajer). 7. Geometrijsko oblikoslovje v ljudski šoli (por. g. J. Mesner). 8. Poročilo bukvarničnega odseka; nova volitev. 9. Nasveti. — Volitev stalnega odbora. — II. dan. Praktično podučevanje v številjenji, jezikovi poduk, risanje in telovaja z učenci višega oddelka (Obergruppe) g. g.: France Cerar in Janez Potrato. — Razgovor o ti skušnji. — Konferencija se sklene. —

— *Okrajna učiteljska skupščina v Kerskem dne 9. avgusta 1877.* Navzoči so bili vsi učitelji in učiteljice tega okraja razen gne. V. zaradi bolehnosti nenavzočue. Počastil je skupščino s svojim obiskovanjem gospod okrajni glavar za Kersko. — Opuštvši drugo, bomo navedli le nasvete in sklepe k V. točki: »šolski in učni red.« K §. 1. alin. 2. nasvetuje g. Gašperin: Roditelje... naj voditelj šole naznani okrajni šolski oblasti, a ne krajni. K §. 2. nasvetuje g. Lavrič, naj se začneja dolžnost v šolo hoditi pri otrocih, ki so  $\frac{1}{2}$  milje daleč od šolskega kraja, s sedmim letom, sicer pa s šestim letom. — Sprejeto.

nejevero med prosto ljudstvo, in s tem pa podkopujejo stebre, na katerih sloni red v državi, da, tudi država sama. — Pretresljive so potem besede, s katerim prerokuje propad modernemu šolstvu ne le zaradi materialnih žrtev, marveč zavolj škodljivosti postav za kerščansko izrejo, ko ljudstvo pride do te zavesti sklicaje se na Zveličarjeve besede: Gorje njim, ki pohujšajo ktereга malih, ki v mene verujejo. — K sklepu še pove, da so prvo misel za napravo katoliškega shoda sprožili v odborovi seji nadbratovščine sv. Mihaela tukaj (na Dunaji). Konečno pa želi govornik, da bi vse to, o čem se je govorilo in kar se zapisalo tudi v djanje stopilo zunaj po deželah. — Ta govor je globoko pretresel in presunil vso skupščino, in gotovo to učini tudi povsod, kjer se bere — pri prijateljih in neprijateljih. — Vsaka prestava je nekako podobna obrnjeni suknji, in ostane daleč za originalom. Zborovanje katoliškega shoda je prišlo tudi v posebni knjigi (nemški) na svitlo. — Načela v tem govoru navedena so neovergljiva, a v praksi je navadno vsaka postava taka, kakor se izpeljuje ali prav za prav: takošna, kakoršni so tisti, ki jo izpeljujejo. Prejšnja šolska postava se je imenovala »politische Schulverfassung«.

Verhovno načelo je bilo tudi to, kakor je v novi šolski postavi, namreč: »Šolstvo je državino«. — V »politische Schulverfassung« je postava skerbela za verski poduk, ukazovala verske vaje, tudi sedaj tega ne prepoveduje naravnost, največ je tedaj na tem (na šolski postavi), kakor se razlaga in izpeljuje. — Šolska postava je pa v tesni zvezi s postavodajo v drugih rečeh; kedar se spremene verske in druge postave, spremenila se bode tudi šolska postava v svojih verhovnih načelih, naj se že to imenuje »Schulkrach« ali kakor koli. Med tem naj pa vsakemu, vzlasti pa učitelju, kerščanska modrost in previdnost pravo pot kaže, da svoje duše ne pogubi, drugič pa tudi, da si v sedanjih okolišnih na glavo ne nakopava nepovoljnosti, katerih bi se s previdnostjo, ne da bi zatajil svoja načela, lahko ognil. Toliko prijateljem in neprijateljem v prevdarek in premislek.

## Dopisi in novice.

— *Okrajna učiteljska konferenca za Kamnik* bode 10. in 11. oktobra v šoli v Kamniku. Program: I. dan. 1. Konferencija se začneja in volita se dva zapisnikarja. 2. Naznanijo se ukazi in oglasi od dobe zadnje konference. 3. Nadzornikove opazke. 4. Kako se doseza šolsko obiskovanje, kar moč uredjeno (por. g. Zajec). 5. Podučevanje v spisji, kako se ima vravnati, da se doseže učni smoter (por. gđc. F. Verne). 6. O šolskih vertovih, kako se primerno vrede (por. g. Fr. Golmajer). 7. Geometrijsko oblikoslovje v ljudski šoli (por. g. J. Mesner). 8. Poročilo bukvarničnega odseka; nova volitev. 9. Nasveti. — Volitev stalnega odbora. — II. dan. Praktično podučevanje v številjenji, jezikovi poduk, risanje in telovaja z učenci višega oddelka (Obergruppe) g. g.: France Cerar in Janez Potrato. — Razgovor o ti skušnji. — Konferencija se sklene. —

— *Okrajna učiteljska skupščina v Kerskem dne 9. avgusta 1877.* Navzoči so bili vsi učitelji in učiteljice tega okraja razen gne. V. zaradi bolehnosti nenavzočue. Počastil je skupščino s svojim obiskovanjem gospod okrajni glavar za Kersko. — Opuštvši drugo, bomo navedli le nasvete in sklepe k V. točki: »šolski in učni red.« K §. 1. alin. 2. nasvetuje g. Gašperin: Roditelje... naj voditelj šole naznani okrajni šolski oblasti, a ne krajni. K §. 2. nasvetuje g. Lavrič, naj se začneja dolžnost v šolo hoditi pri otrocih, ki so  $\frac{1}{2}$  milje daleč od šolskega kraja, s sedmim letom, sicer pa s šestim letom. — Sprejeto.



— K §. 3. stavi g. Lunder nasvet, da naj tudi poljsko delo opravičuje zamude. — Ne sprejme se. — K §. 6. stavlja g. Gašperin nasvet: opravičene zamude naj se naštevajo skupno (summarisch), a neopravičene po imenu (nominell) in šolski vodja, a ne krajni šolski svet naj določuje, ali so zamude opravičene ali ne? — Jednoglasno sprejeto. — K §. 18. stavlja nasvet: Odpustno spričalo naj daje le šolski vodja. — K §. 20. stavlja g. Sajet nasvet, naj se napredek naznanuje z znaki: »zelo dobro (sehr gut), prav dobro (recht gut), dobro (gut), zadostno (genügend), srednje (mittelmässig), nezadostno (ungenügend)«.

K §. 13. nasvetuje tudi: Otrok naj obiskuje šolo toliko časa, da si pridobi potrebnih vednosti. (Ko bi šolske oblasti izrekle se za to načelo namreč: otrok naj hodi toliko časa v šolo, da si zadobi potrebnih vednosti, potem bi bilo upati, da bi si starši in otroci res prizadevali, da se kaj nauče. — Oj, koliki napredek bi bilo to načelo šolskemu poduku; šolska dolžnost bi potem zavisela ne toliko od let (starosti), marveč od napredka, in to bi priganjalo zanikerneže. Sicer je res pravo čerkolovstvo, ako mora otrok, ki že zna vse ljudski šoli prepisane predmete, hoditi še v šolo, ker je slučajno še kake mesce premlad za šolski izpust. Posebno sitno mora to biti na jednorazrednicah, ko pride jednemu učitelju poučevati mladino od 6.—12. leta. Vred.) K §. 24. »Naj bi bilo tudi privoljeno, otroke popolnoma, a ne le začasno izključiti.« K §. 47. alin. 2. se stavi nasvet: Po jednorazrednih šolah s poldnevni podukom ima prva skupina 10, druga pa 16 ur poduka na teden. K §. 66. Šolska sporočila se dajejo 2, a ne 4krat na leto. K §. 60. stavi g. Spintre nasvet, da naj na večrazrednih obojespolnih šolah poučuje v telovadbi učitelj dečke, a učiteljica deklice.

Med posameznimi predlogi omenimo predloga g. Sajeta: »Kako naj se vadi na posluh peti«, ki je tudi prišel v razgovor. — V bukvarnični odsek so voljeni g. g.: Lunder, Gašperin, Gerčar, in ravno ti tudi v stalni odbor za učiteljske konference. — V prihodnji okrajni konferenci ina biti razgovor o otročjih vertih. — Nasveti se imajo podpirati in vsaj 14 dni poprej odboru predložiti. Seja se konča ob polni treh s slavoklici Njih Veličanstvu.

Pričujoči spis je bil že postavljen, ko dobim drug dopis te konference iz Kerskega okraja, ki nam s živimi barvami naslikuje ondošnjo konferenco. Po-snamem le nekaj. C. k. nadzornik, g. profesor Warner, je vpričo okrajnega glavarja med drugimi koristnimi reči tudi rekel, da naj se učitelji s gospodi kateheti perazumó, ob katerih urah da bode poučevanje v kerščanskem nauku, in da naj se to postavi v učni načrt. Pristavil je še zraven, da se čudi, kako da ne morejo nekateri z duhovnimi v miru živeti, ter opomni, ko bi bil on učitelj, bi z duhovnimi gotovo v ljubezni in miru živel, in tudi lahko svoje dolžnosti opravljal. — Sicer smo že to tudi od drugih slišali. — Dasiravno na take posamezne izjave ne stavimo posebnega zaupanja, dokler se sistem ne prenaredi, vendar z zadovoljnostjo konstatiramo, da se učiteljem sploh ne šteje več v greh, ako žive z duhovnimi v miru in složnosti. — Pri ravno tej konferenci, ko je šlo za nakupovanje knjig v šolsko bukvarnico je nasvetoval učitelj X, naj se naroče za okrajno bukvarnico tudi slovenski šolski listi, a je ostal s svojim predlogom na cedilu, kajti visoki gospod je rekel, da na ljubo jednemu učitelju se ne bodo kupovali slovenski listi, marveč kupovati se morajo večje reči. »Grössere Werke zu 20—30 gl.« Tedaj na Kranjskem smo vže, vsaj po nekodih čakali, da sme učitelj prijazen biti z duhovnim, kedaj pride nek tist čas, da bode smel biti tudi naroden?